

AL XVII-LEA CONGRES ASUPRA FRONTIERELOR ROMANE – ZALĂU, 1997

La început de septembrie, Zalău a fost gazda a aproape 200 de specialiști în domeniul frontierei romane, istoriei militare romane și arheologiei veniți din lumea largă pentru al XVII-lea Congres Internațional de Studii asupra Frontierelor Romane.

Timp de mai bine de 10 zile participanții au avut ocazia să ia contact direct cu spațiul actual, dar și antic, al județului Sălaj și al împrejurimilor lui, organizatorii încercând să combine latura pur științifică, de specialitate, cu cea turistică, de cunoaștere a obiceiurilor și a locurilor.

În rândurile următoare voi încerca o prezentare generală a congresului, respectiv a celei părți legate strict de problema *limes*-ului roman. Pentru a simplifica economia acestor rânduri, mă voi referi în cele ce urmează la acele elemente principale care, în perioada 31 august – 10 septembrie s-au îmbinat într-un mod fericit, prin strădania organizatorilor: a) comunicări; b) excursii; c) publicații; d) expoziții.

Comunicările științifice au fost repartizate în cinci secțiuni. În prima secțiune, generală, au fost prezentate lucrări teoretice despre frontiera romană și rapoarte asupra cercetărilor întreprinse pe diferite secțiuni ale acesteia. De remarcat ar fi masiva participare din Germania și Marea Britanie ca și din Europa Centrală, dar și absența cercetătorilor francezi, respectiv a prezentării zonei africane a *limes*-ului.

Rapoartele asupra săpăturilor efectuate în castre din *Britannia*, *Hispania*, cele două *Germaniae*, *Raetia*, *Noricum*, *Pannonia superior*; cele două *Moesiae*, și cele trei *Dacae* au fost susținute în cadrul celei de-a doua secțiuni.

Secțiunea a treia a concentrat contribuțiile la cercetarea armatei romane și a istoriei militare, respectiv asupra unor trupe anume: *legio XX Valeria Victrix*, *legio I Adiutrix*, *legio III Flavia Felix*, *legio XI Claudia*, *legio IV Scythica* etc.

O altă secțiune s-a ocupat de viața cotidiană a soldatului roman, așa cum este ea ilustrată de descoperirile de *vici*, piese de uz casnic și personal, piese de armament și echipament militar.

Secțiunea a cincea a grupat comunicările având ca subiect relațiile de la frontieră, aspectele etnice și influențele reciproce dintre romani și populațiile din *Barbaricum*.

Excursiile au alternat cu zilele de comunicări științifice. Cea dintâi a avut ca subiect complexul *Porolissum*, linia de turnuri de observație, *Porta Mesesina*, trecerea din *Barbaricum* în Imperiu. În timpul celei de-a doua excursii s-au vizitat săpăturile de la Românași/*Largiana*, Romita/*Certiae* și Tihău, pentru ca într-una dintre zilele următoare să fie parcurs un alt segment al liniei de turnuri de observație și să se viziteze castrul de la Buciumi. În fine, o a patra excursie a avut ca obiectiv castrul de la Bologa/*Resculum*.

În afară de acestea au fost organizate și o excursie *ante-congres* (traseul Budapesta/*Aquincum* – Nyiregyháza – Satu Mare – Șimleul Silvaniei – Zalău) și una *post-congres* (traseul Zalău – Cluj-Napoca – Turda/*Potaissa*).

Publicații. În cadrul congresului a fost pusă la dispoziția participanților o bogată documentație asupra *limes*-ului din zonă, apreciată de participanți ca foarte utilă pentru orientarea pe teren și, în același timp, ca un gest de bunăvoință din partea gazdelor, nu foarte frecvent la manifestările de acest gen (din punctul de vedere al varietății și cantității).

Sub titlul generic *Ghid al monumentelor arheologice din Dacia Porolissensis*, au fost publicate, în ediție bilingvă româno-germană, opt scurte ghiduri ale obiectivelor arheologice prezentate pe parcursul congresului: Bologa/*Resculum* (N. Gudea), Buciumi (N. Gudea), Românași/*Largiana* (D. Tamba), Romita/*Certiae* (A. Matei, I. Bajusz), Moigrad-Pomet – *Porolissum* 1 (N. Gudea), Gilău (D. Isac), *Potaissa*/Turda (M. Bărbulescu), *limes*-ul de pe Munții Meșeș.

Acta Musei Napocensis (34/I) au reunit două volume sub semnăturile cercetătorilor români: *Contribuții la cunoașterea armatei romane din provinciile dacice* și *Contribuții la cunoașterea vieții materiale a soldatului roman în provinciile dacice*.

Corespunzând, am putea spune, tematicii celei de-a cincea secțiuni a congresului, numărul special din Acta Musei Porolissensis reunește studii asupra relațiilor dintre *Romani și barbari la frontierele Daciei*.

Cu aceeași ocazie Römisch-Germanisches Zentralmuseum din Mainz a publicat, sub forma unui supliment al anuarului său dedicat Institutului de Arheologie și Istoria Artei și Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, lucrarea lui Nicolae Gudea, *Der Dakische Limes. Materialien zu seiner Geschichte*.

Expoziții. Având, din păcate, doar un caracter temporar, cele două expoziții organizate cu prilejul congresului s-au dovedit de un real folos nu numai pentru cercetătorii din străinătate, ci și pentru cei români.

Astfel, la Muzeul Județean de Istorie și Artă din Zalău au fost prezentate, cu ajutorul fotografiilor aeriene, ștampilelor tegulare și planurilor realizate în urma săpăturilor arheologice caestrele din *Dacia Porolissensis*.

La Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei din Cluj-Napoca a fost vernisată expoziția națională *Miles Romanus in provincia Dacia*, în cadrul căreia au fost expuse peste 250 de piese descoperite în situri arheologice de pe *limes*-ul dacic, în *villae rusticae*, dar și *extra fines provinciae*, scopul expoziției fiind acela de „a ilustra cultura materială și într-o oarecare măsură cea spirituală a soldatului și veteranului ajuns în nordul Dunării”, după cum declara coordonatorul general al expoziției în rândurile de introducere din Catalog.

Aceasta ar fi o scurtă prezentare a Congresului Frontierei Romane de la Zalău. Despre celelalte aspecte legate de latura turistică, organizatorică etc., nu este locul acum să vorbim. Atâta timp cât scopul acestui gen de manifestări este contactul și schimbul de opinii și idei dintre cei care și-au dedicat strădania studierii problemelor legate de *limes*-ul roman, în special, și de imperiu, în general, dincolo de micile inadvertențe cauzate de varii motive, se poate spune că manifestarea a fost o reușită, mai ales dacă ținem seama de spațiul și de timpurile în care s-a desfășurat.

Cristina Alexandrescu